

УДК 327(073)“2008/2010”

Д.М. Лакішик

*кандидат історичних наук,
старший науковий співробітник Інституту світової економіки
і міжнародних відносин НАН України*

НОВА АДМІНІСТРАЦІЯ США: ПРОБЛЕМИ І ЗАВДАННЯ

У статті аналізуються труднощі, виклики і завдання, які постали перед адміністрацією Б. Обами. У цьому ракурсі розглядаються нові орієнтири у формуванні практичної стратегії адміністрації Б. Обами, суть якої полягає в підтриманні глобального лідерства США, з більшою опорою на старих і нових союзників, а також на ті міжнародні інститути, роботу яких контролюють американські делегати.

Ключові слова: зовнішня політика США, адміністрація Обами, геополітика, світова фінансова криза.

На сучасному етапі немає достатніх підстав говорити про деградацію могутності американської держави. Однак на тлі кризових явищ у світовій економіці, а також зовнішньополітичних труднощів США, що мають внутрішньополітичні наслідки, намітилися передумови обмеженого скорочення американського впливу в окремих сферах діяльності і регіонах. Цьому сприяла й певна втома суспільства й еліти від тягаря одноосібного глобального лідерства, суттєво втіленого в компаніях на Близькому Сході, які затягнулися, і погіршенні іміджу Америки у світі.

У політичній сфері це відобразилося 2008 р. при обранні президентом США Б. Обами, програмні зовнішньополітичні позиції якого виглядали помірніше, ніж у республіканського кандидата. Настрої американського суспільства й еліти, безсумнівно, враховувалися при розробці ідей «збалансованої стратегії», висловлених міністром оборони США Р. Гейтсом як коментарі до прийнятої в 2008 р. нової «Національної стратегії оборони». Ці ідеї допускали реформування військової та

оборонної політики через їхні раціоналізації та доповнення програмами непрямих дій, спрямованих на використання невійськових – політичних, економічних, пропагандистських – чинників сили, а також активніше сприяння зміцненню позицій американських союзників і партнерів.

Дані тенденції в зовнішній політиці та ідеології США будуть, імовірно, продовжені адміністрацією Б. Обама, представники якої визначили низку нових пріоритетів з точки зору форм і методів досягнення зовнішньополітичних цілей. На тлі економічної кризи, яка відчутно зачепила фінансово-економічну систему США, обмеживши можливості для продовження практики односторонніх дій, Вашингтон змушений розробити нову стратегію перетворення інституційних механізмів колективного впливу на розвиток світових економічних процесів. Може бути скоригований формат глобального лідерства США (без відмови від нього в принципі). До лідерства США будуть прагнути з більшою опорою на старих і нових союзників, а також на ті міжнародні інститути, роботу яких контролюють американські делегати.

Ця проблематика та інші суміжні проблеми в політичній науці вважаються актуальними і систематично досліджуються як західними, так і російськими фахівцями.

Зокрема, питанню зовнішньополітичної діяльності адміністрації Б. Обама присвячені праці З. Бжезінського, Г.Кіссенджера, Н.В. Загладіна, М.А. Косолапова, М.Ю. Брагіна, А.В. Фененка [1] та ін. Певна частина дослідників акцентувала свою увагу й американо-російських і американо-європейських відносинах: У. Дроздяк, Ч. Купчан, В.І. Батюк, А.І. Уткін, В.З. Дворкін, І.О. Істомін, О.В. Приходько [2] та ін.

Серед українських дослідників, які працюють в цьому напрямі, можна виділити Є. Камінського, Є. Макаренко, С. Толстова, І. Погорську [3] та ін.

Мета даної статті – оцінити успадковані Б. Обамою труднощі, виклики і завдання, переважно зовнішні. У цьому

ракурсі розглядаються нові орієнтири у формуванні практичної стратегії адміністрації Б. Обама. Суть якої полягає в підтриманні глобального лідерства США.

Підйом на міжнародно-політичний Олімп нової американської адміністрації поставило питання як саме слід ідентифікувати зміни у зовнішній політиці лідера світової спільноти. Поміж перших нових термінів зовнішньої політики Б. Обама рефреном прозвучав термін «smart power». Відповідний концепт, розвинений Дж. Наєм у 90-х роках ХХ ст. і сформульований з позицій практики Х. Клінтон, спирається на два ключових поняття – розумність і відповідальність. Перше передбачає, що розумна потуга реалізує в зовнішньополітичних діях поєднання «жорсткої» влади і «м'якої» влади. Де-факто йдеться про практичну адаптацію до необхідності пропонувати світовій спільноті змінену методологію дії щодо вкрай важливих для Вашингтона міжнародних досье (як, зокрема, нерозповсюдження ЗМЗ чи тероризм). Друге поняття – відповідальність є авторською ініціативою Барака Обама, означеною під час виборчих перегонів. За позицією президента рольове призначення дії Сполучних Штатів на міжнародній арені має полягати не у відмові від зобов'язань першої світової потуги, але в поєднанні стратегічного лідерства зі спільною дією як з традиційними союзниками Білого дому, так й іншими потугами, включаючи стратегічних опонентів. «Місія Штатів полягає в тому, щоб здійснювати світове лідерство, основане на розумінні того, що світ об'єднує спільна безпека і людяність» [6].

Даний концептуальний підхід Обама дійсно заслуговує на повагу. З другого боку маємо зафіксувати й очевидний черговий прояв «ефекту амбіції». За стратегічним задумом нова політика виглядає амбіційнішою, за попередніх адміністрацій, бо передбачає реалізацію глобального американського проекту поза визнання активної силової домінанти в діях. Тим не менш вона знов його передбачає. «Зовнішня політика США повинна

керуватися перевагою мультилатералізму, а односторонність повинна залишатись одним з можливих варіантів дій, коли існує абсолютна необхідність захищати нашу безпеку чи запобігати трагедії, якої можна уникнути,» [3] – наголошувала Х.Клінтон. Тож логічно постає запитання щодо наявності в демократів мапи стратегічної дії, де практика має знайти конкретизацію і в стратегії, і в тактиці. Концепт дає розуміння згоди американського керівництва на визнання права союзників й опонентів на потужність, не порушуючи водночас власних стратегічних пріоритетів Білого дому. Утім низка стратегічних пріоритетів останнього суттєво спрямована на обмеження цієї потужності. Чи не ставить, покладене в матрицю стратегічного оновлення, суперечність під загрозу здійснення великого стратегічного нариса світового призначення Америки?

Перший вимір стратегічної інновації передбачає зміну іміджу Вашингтона в міжнародному середовищі. Формування позитивнішого бачення лідерства Америки та способів дії, які практикує американське керівництво, є традиційним позитивом демократів. Поєднання демократичних сил світу на новому витку світової історії передбачається завдяки формуванню альянсів і міжнародних інституцій, об'єднаних спільною місією фундації суспільства ліберальних цінностей. Тут позиції політичних кіл підкріплюють позиції аналітиків. За підтримки наукових кіл у межах внутріполітичного дискурсу прихильниками прогресивного інтернаціоналізму висунута ідея Концерту Демократій. Таке утворення повинне унормувати комбінацію таких незахідних гравців, як Японія, Індія, Південна Корея, Австралія, і країн простору трансатлантичного партнерства в єдиному глобальному альянсі приблизно 60 ліберальних демократій. Демократичне управління конфліктними процесами в міжнародному середовищі може здійснюватися спільними інституціями після реформування ООН або створення нового інструменту колективної безпеки. Коаліція, сформована найзаможнішими державами світу,

повинна дотримуватися платформи м'якої потуги. Вона повинна координувати стратегії допомоги країнам, що розвиваються, включаючи лібералізацію економічної і політичної систем. Отже, насправді йдеться про проект спільної зовнішньої політики глобального характеру. Серед вірогідних проблемних ланок відразу зазначаються позиції Росії та Китаю, які вже за попередніми прогнозами, попри привабливість участі в альянсі світових лідерів, намагатимуться тримати одноосібний чи домінуючий вплив на найближчий геополітичний простір.

Другий вимір спрямований на отримання контролю за ефектами, досягнутими за результатами демократичної стратегії. Так, зокрема, змінюючи стратегії щодо держав-паріїв і адаптуючи глобальні стратегії до з'ясування регіональних питань, Вашингтон прогресивно розширює спектр практичного доступу до регуляції досє щодо Ірану та Північної Кореї. Пом'якшення жорсткої антиамериканської риторики в промовах лідерів цих держав зовні виглядає першим позитивом встановлення діалогу.

Однак слід зазначити: розширення Білим домом практики мультilaterального управління без збереження усвідомленої рефлексії на статус світового лідера не знижує коріння світових ідеологічних протистоянь. Крім того, знов постає питання меж нової політики у відносинах із союзниками. Політика стратегічної відкритості супроводжується посиленням запиту до відповідальності союзників. Утім реакція країн ЄС уже щодо посилення участі в Афганській кампанії відображає факт нової напруги попри всю дружню риторику та відродження трансатлантичної домінанти. Також у випадку провалу Вашингтона в переговорах щодо роззброєння на Корейському півострові чи відмові Ірану від ядерної програми потужність США втримати буде дуже складно. Причинами негативного розвитку подій можуть стати як розлагодженість механізмів збереження лідерства (наприклад, втрата статусу супердержави у світовій фінансовій системі без адекватного підсилення інших

елементів), як прикладна складність важливих для Штатів міжнародних досє, так і непередбачений стиль дипломатії стратегічних опонентів. За будь-якого майбутнього стратегічний старт нової адміністрації відбувся в часи, коли американська дипломатія підлягає жорсткому випробуванню в очікуванні повороту на новий історичний виток світового розвитку.

За даної ситуації головним позитивом стратегічних орієнтацій адміністрації Обама бачиться розуміння, що ера дифузії влади в глобальному середовищі потребує нового типу стратегічного лідерства. Принциповою перепоною на шляху реалізації оновленої моделі є глобальна економічна та фінансова криза, за умов негативного розвитку сценарію якої Штати ризикують зазнати краху з позицій збереження ролі головного розпорядника ресурсами світового розвитку, а відтак і краху з позицій глобального системного лідерства.

Усі великі кризи, у які потрапляла Америка, за своїми наслідками змінювали і світовий політичний масштаб. На нашу думку, Фарід Закарія надто логічно пов'язує й сучасний третій етап глобальних світових змін в історії не стільки з втратами Америки, скільки з підйомом інших регіонів світу. Тож Америці слід не просто тримати удар, але й пропонувати [7, р. 127].

Аналіз поточних даних про дисонанси внутрішньої економічної географії і внутрішньої геополітики Штатів доводить, що криза, за час якої жоден регіон Сполучених Штатів не зможе уникнути спаду, матиме довгострокові наслідки. Зростання американських мегарегіонів і збереження їхньої здібності до залучення людського капіталу на пряму залежатиме від збереження соціальних екосистем високої якості. Такі регіони, як Силіконова долина чи Лос-Анджелес, вочевидь зберігатимуть найбільші шанси на адаптацію до світових змін. Серйозними слід вважати можливість втрати таких фінансових центрів, як Нью-Йорк, тоді як у найкритичнішому стані перебувають промислові осередки на

кшталт Детройта. Це не означає абсолютного краху американської промисловості, бо падіння великих компаній під час рецесії може посилити позиції конкурентів останніх, разом з регіонами, у яких вони розташовані. Проте тих, хто втратив, все ж таки буде більше тих, хто отримає. Отже, формування нової системи чи моделі заростання, необхідність кластеризації економічних центрів, які матимуть перспективу конкурентоспроможності, – один з найбільших викликів для нової адміністрації. Антикризовий план адміністрації Обама – один із найдискусійніших з даних позицій. Насамперед за ціною антикризових заходів, що ставить країну в залежність від світових фінансових інститутів, збільшує тягар бюджетного дефіциту та викликає невдоволення великими податками. Більша частина плану – державні інвестиції, що не полегшать фінансового стану країни. Нині лідер – провідний інвестор світової економіки позичає гроші на глобальних фінансових ринках. Питання успіху вкладання останніх набуває сенсу стратегічної важливості.

З другого боку, не можна залишити поза увагою провідне завдання державної влади – недопущення соціального шоку. Отже, на перший план виходить завдання регуляції процесу. Витрати команди демократів набудуть відносного сенсу в перспективі лише, якщо системний злам водночас стане підвалиною для успішної соціальної інженерії. Потенційно саме тут план Обама-Полсона виглядає дуже привабливим. Передусім тим, що масштабні інвестиції спрямовані не на збереження статус-кво, а на перерозподіл робочих місць і соціального капіталу. Якщо такий процес відбудеться неодмінно, допомогти природним перспективним точкам зростання і зберегти їхній потенціал буде значно легшим завданням. Адміністрація намагається віднайти позитиви і в негативах – значна частина витрат на безробітних приблизно 102 млрд., передбачає не просто реалізацію програми виживання, але й принаймні часткове заміщення від втрат

споживчого попиту, що наприкінці року повертатиметься податками. Значний соціальний позитив найближчої перспективи є власне американським. Так, вкладення 90 млрд. в інфраструктуру, тобто чисту воду, контроль за природними катаклізмами, економію енергії та транспортного забруднення дорівнює 3,5 млн. робочих місць. Поміж останніх ініціатив і програма збереження житлового ринку через зміни умов ризикованих іпотечних кредитів (75 млрд.) Тут інший позитив – запобігання повного зламу ринку будівництва. Проте найважливішими за сенсом для демократів стають такі витратні частини, як освіта – 142 млрд., 14 млрд. – ремонт і модернізація шкіл; охорона здоров'я – 112 млрд. із них 20 млрд. додатково на інформаційні технології з охорони здоров'я та 4 млрд. – на профілактику й пошук нових методів. Додаткові витрати на дослідження та впровадження програм альтернативної енергетики також матимуть практичний зиск - технології й установки можна буде не лише використовувати в країні, але й успішно продавати іншим. Насамперед не дуже багатим, проте сонячним країнам. Крім того, соціальну переорієнтацію на екологічний спосіб буття корелюватиме і з відповідними глобальними переорієнтаціями з позицій екологічної геополітики.

Отже, Обама повинен зробити все для того, щоб здолати синдром “іржавого поясу”, зберегти Америку як лідера високих технологій, інноваційного соціального продукту. Вкладання в себе зі ставкою на стимулювання технологічного прогресу через державне інвестування і створення адекватних умов у соціальному середовищі – козир у збереженні адаптативної здібності американського суспільства, що є традиційною рисою американської ментальності.

Стан справ у вимірі зовнішньої геополітики є не менш складним. Кінцеві наслідки кризи лише вимальовуються на обрії, але робити перерви у діях є надто великим ризиком для Вашингтона. Зволікання уряду демократів створюватиме

ситуацію активної дії для зростаючих конкурентів. За складної рецесії у Штатах та її впливу на добробут цих країн, першим бажанням останніх може стати бажання позбутися залежності від лідерства провідної світової демократії. Тож президентська команда повинна знайти рішення світового рівня та масштабу поки світові потуги на стали в опозицію, захищаючи власні інтереси.

Виклики, які постали перед новою адміністрацією, суттєво пов'язані з проблемою зростання антиамериканізму за період правління неоконсерваторів. Серед помилок тут передусє реалізація антитерористичного досє. Обама знову змушений відповідати на ключове питання: чи може війна проти тероризму бути виграною взагалі? Пояснюючи, що перемога буде лише тоді, коли ідеологія, яка підживлює тероризм, буде дискредитована, Х. Клінтон обґрунтовує місію Вашингтона як розумне лідерство [3]. За позицією держсекретаря війна проти тероризму може бути виграною за спільних зусиль союзників. Де-факто йдеться про військові операції в Афганістані, на кордоні Афганістану та Пакістану, залучення кращих розвідувальних служб, контроль кордонів. Для захисту власне американської території – більше інвестування на захист потенційних цілей. Серед стратегічних союзників, на кшталт геополітичний прожектів часів Дж. Кеннеді, визначені дві принципові групи – Європа і Латинська Америка. Однак, на нашу думку, така війна може бути виграною через західний універсалістський проєкт. Світова системна динаміка віддзеркалює плюральність, яка не виключає потребу компромісу та підтримання переговорного процесу з іншими потугами. Крім того, егоцентризм національних держав після визнання недоліків Іракської кампанії бере гору не лише на Сході. Так, зокрема, православні країни Східної Європи не менше зацікавлені в російській енергетиці та банках, ніж американські мілітарні інвестування. Тож, пропонуючи посилення Альянсу на конкурентних за впливом геополітичних

осередках, американці будуть змушені демонструвати реальні конкурентні переваги.

Специфіку підходу до регіону Східної Європи визначатиме важливість позиціонування стратегічних сил для більшої ефективності кризового реагування згідно з розробленими на початку 90-х років концептів «авансе» присутності та кризової відповіді. Останні передбачають наблизити американські війська до арок геополітичної нестабільності (Середній Схід, Кавказ, Центральна Азія), забезпечити контроль за енергетичними ареалами та шляхами енергопостачань у Чорноморському басейні, гарантувати транзитну безпеку Босфору. Крім того, зміщення стратегічних сил на Схід засвідчує зсув центру активності Альянсу ближче до цих геозон і відповідне намагання обмежити свободу дій стратегічних конкурентів, що не визнають право американської першості в побудові міжнародного порядку. Передусім йдеться про стримування Росії в її державних межах.

Отже, найважливішим виміром активності повинне стати практичне відпрацювання стратегічних напрямків, де справи дійсно є складними. Тут передують складний вибір щодо Ірану, контроль за реалізацією політики Китаю щодо Тибету та Тайваню, переваги економічної та фінансових взаємозалежності таких потуг, як КНР і Росія, російського інвестування на Заході і масове придбання цінних американських паперів китайським бізнесом. Принципова складність відпрацювання стратегій відбувається в політичному та військово-політичному блоці питань – протиракетна оборона, розширення НАТО, вплив у таких геостратегічних ареалах, як Середня Азія й Кавказ. Тут будь-які підходи потребуватимуть необхідних компромісів з іншими потугами. Тож ідеалізм – радше час реалізму [1].

Роберт Доул ще в 90-ті роки ХХ ст. визначив п'ять глобальних реальностей, що протистоять американським інтересам. Перша реальність економічного порядку визначається небезпекою зростання нових комерційних потуг на

кшталт Китаю. Друга – становлення нового світового енергетичного порядку і впливу останнього на питання суверенітету держав. Третя – зброя масового знищення та ядерні програми держав на кшталт Кореї та Ірану. Четверта – поширення релігійного й етнічного екстремізму. П'ята – рівновага з Росією. Історичний парадокс полягає в тому, що всі вищезначені факти зовнішньої геополітики продовжують визначати глобально-стратегічну дію Сполучених Штатів.

Повернення нової американської адміністрації до стратегічного реалізму полягає у визнанні того, що Штати не можуть одноосібно втручатись усюди в момент глобальної економічної рецесії і не принесли миру у визначені попередньою адміністрацією форпости глобального тероризму. Натомість регіональні потуги на кшталт Китаю та Росії все менше займають позиції доброзичливого спостерігача.

Однак історія позбавлена абсолютних повторів. Останній епізод суперечностей між Сходом і Заходом – це не реінкарнація холодної війни. А ні США, а ні Росія, незважаючи на їхні ядерні арсенали, не загрожують відкрито існуванню одне одному. І ідеологія більше не слугує розділовим бар'єром. Те, що ми спостерігаємо по усій Північній півкулі, – це радше націоналістична протекціоністська відповідь на глобалізацію, посилення (можливо, тимчасове) централізованої бюрократичної національної держави за рахунок світових фінансів вільного ринку і, викликаюча тривогу, інтенсифікація постдемократичного управління й політичного популізму [4, р. 75].

Збіг у часі найтяжчої для світу економічної кризи з обранням нового президента викликало символічну реакцію світової спільноти, що віддзеркалила суміш водночас невдоволення діями Америки і сподівання на дії Америки. Числені коментарі мас-медіа феномену “Обамаманії” супроводжуються дискурсами щодо системних політико-економічних і геостратегічних змін. На нашу думку, не йдеться

про докорінний злам на кшталт падіння прокомуністичного блоку, але про повернення Штатів обличчям до реальності. Тобто про реалізм у реформуючих діях нової адміністрації. Обама не є соціалістом, що прискорюватиме падіння ліберального капіталізму. Як носій відповідної політичної культури і представник однієї з провідних політичних сил американського істеблішменту Обама, поза сумнівом, вірить у традиційні американські цінності. Вірить і в свободу самовиявлення, і в свободу підприємництва. Питання успіху його президентства полягає у практиці-реалізації світогляду тим чи іншим чином. Ще 2004 року Обама виголосив фразу, яка стала його політичним кредо: «Немає, а ні ліберальної Америки, а ні консервативної Америки – існують лише Сполучені Штати Америки. Немає, а ні чорної Америки, а ні білої Америки, ні латинської Америки, ні азійської Америки, є лише Сполучені Штати Америки». «Ми – народ, який присягав на вірність своєму прапору, і всі ми вірні Сполученим Штатам Америки» [2]. Першим стратегічним кроком у згоді із сподіваннями американців та очікуваннями стратегічних партнерів й опонентів є визнання дійсного стану речей; відхід від випереджаючого всі практичні дії ідеологічного тиску і встановлення в середині і зовні відносної згоди, насамперед, з опорою на складники в економіці та дипломатії; у вимірі оборони та реалізації військової стратегії щодо підтримки традиційних військових переваг, професійної підготовки й засобів реагування.

Повернення від нового унілатералізму Дж. Буша-мол. до системи колективної безпеки насамперед передбачає підтримку значення Північно-Атлантичного Альянсу та відновлення зв'язків зі старими союзниками. Крім того, залучення до кризової регуляції зацікавлених регіональних потуг. Навряд чи США можуть досягнути якихось своїх зовнішньополітичних цілей, діючи самотійно. Справа не лише в тому, що американська сила і ресурси небезмежні, але й у тому, що сама

природа сучасних викликів не допускає ніякого іншого способу адекватного реагування, окрім колективної відповіді на них [5].

Центральним викликом для союзницьких сил лишається трансформація Середнього Сходу за геополітичною дугою від Північної Африки до Афганістану. Саме тут соціальний вимір суттєво відстає від військового. На думку прогресивних інтернаціоналістів, не слід залишати розвиток демократичних інститутів і прав людини поза головних пріоритетів адміністрації – стабільності розвитку. Америка повинна гарантувати громадянські свободи на всіх регіональних просторах, незважаючи на місце держави в класифікації з позицій небезпеки. Крім того, констатується необхідність продовження розвитку програм із зменшення енергетичної залежності від нафтової політики держав не лише з позицій мінімізації впливу на енергетичну безпеку Штатів, але й прискорення модернізації та диверсифікації їхніх економік. Демократи наголошують саме на економічній сфері розвитку мусульманського світу з урахуванням складної комбінації зростання населення в регіоні і загострення соціальних як основних причин прихильності радикальним фундаменталістським та антиамериканським ідеям. Тому такі практичні заходи, як нові торговельні преференції для держав регіону, запропоновані представниками демократичної партії у Конгресі, передбачають поглиблення його економічної інтеграції і, як наслідок, стабілізації щодо безпеки.

Разом з тим, у Вашингтоні розуміють – ера дифузії влади в глобальному середовищі потребує нового типу стратегічного лідерства. Нова стратегія національної безпеки передбачає три складові: скорочення ядерної, біологічної та бактеріологічної зброї, інформаційна безпека. З операціональних позицій визначаємо п'ять стратегічних пріоритетів для дії Білого дому. У загальному йдеться про такі загальні виміри: протидія тероризму, ядерне нерозповсюдження, зміна клімату і нафтова залежність. У регіональному розрізі про Середній Схід (з

акцентом на інтегровану регіональну стратегію, дипломатичну відбудову Іраку, стримування Ірану, підтримку мирного процесу Ізраїль-Палестина), Східну Азію (з акцентом на розвиток зростаючих Китаю та Індії, відкритість азійських ринків і політичну еволюцію регіону, підтримку союзників). Слід зазначити, що в доктринальній кореляції першість зберігає доктрина стратегічного лідерства. При цьому є сенс зауважити на важливій особливості останньої. А саме – спрямованість на пошук ефективної дії навіть більше, ніж на американське лідерство як таке. Стратегічні пріоритети супроводжують три принципові критерії – доцільність результату, важливість останнього для Америки і світу, трансформаційний потенціал успішності політики результату. Окремо визначено проблему ренуклеаризації глобальної політики. Презентування ідеалу світу без ядерної зброї бачиться шансом на відновлення морального авторитету Америки. Уряд Б. Обама вже ініціював низку специфічних ініціатив – скорочення ядерних боєголовок, скорочення кількості озброєнь, встановлення процесу контролю за озброєнням, перегляд основ ядерної доктрини і ракетної оборони. Новий курс підтверджено Конгресом у програмах на 2009–2010 рр. Завданню встановлення ефективного ядерного режиму відповідають і рекомендації фахівців. Поміж першочергових пріоритетів визначені договори з Росією та Китаєм, безпеки використання ядерного палива, використання механізму мораторію. Зокрема, позитивне ставлення до ініціативи МАГАТЕ щодо п'ятирічної перерви на побудову потужностей збагачення урану.

Технологічні переваги дозволяють Вашингтону створити системи захисту стратегічного порядку глобального рівня. Це означатиме – захист власне американської території і території союзників, роззброєння противників, проти яких не діють традиційні способи стримування. Відповідно до цих принципів увага Білого дому звернена на ядерну тріаду – новий рівень можливостей наземних, морських і повітряних сил. Володіння

способами, які порівняно швидко можуть змінити спосіб дії суперника. Тут опора зроблена на дві фундаментальні здібності. Передусім на технологічну інноваційність. Тут гнучкість і реактивність індустріального інструменту набуває значення стратегічного пріоритету. Другою опорою є можливість побудови коаліцій країн, які в довгостроковий період повинні підтримувати стратегічні здібності США. Зокрема, можуть брати участь у військових операціях чи підтримувати Вашингтон через дипломатію. Найважливішим виміром реалізації національно-стратегічних пріоритетів демократичної адміністрації стають переговорні зусилля щодо контролю за спектром стратегічних загроз.

З другого боку, “миротворчі зусилля” демократів також не слід ідеалізувати. Свідченням тому є підтримка адміністрацією Б. Обама курсу на підтримку традиційних військових переваг Сполучених Штатів і посилення сил швидкого реагування, збільшення набору до військових сил на 65 тис., а в морську піхоту на 27 тис., поліпшення соціального захисту військовослужбовців, посилення аналітичних служб і співпраці з іноземними службами безпеки. Тож, якщо і є сенс говорити про дипломатичне зниження мілітарного складника в стратегії національної безпеки Білого дому, але не про послаблення останньої.

Література

1. Brzezinski Z. From Hope to Audacity. Appraising Obama's Foreign Policy [Електронний ресурс] / Z. Brzezinski // Foreign Affairs. – 2010. – January/February. – Vol. 89. – № 1. – Режим доступу до журн.: <http://www.foreignaffairs.com/articles/65720/zbigniew-brzezinski/from-hope-to-audacity>; Brzezinski Z. Major Foreign Policy Challenges for the Next US President / Z. Brzezinski // International Affairs. – 2009. – Vol. 85. – № 1. – С. 53–60; Загладин Н.В. США в епоху глобального кризиса: от «обамани» к «обамаскептицизму» / Н.В. Загладин //

- Мировая экономика и международные отношения. – 2010. – № 3. – С. 3–12; Косолапов Н.А. Новая администрация США: наследие, проблемы и задачи / Н.А. Косолапов // Мировая экономика и международные отношения. – 2009. – № 4. – С. 22–34; Брагин М.Ю. Президент Обама: один год в Белом доме / М.Ю. Брагин // Международные отношения. – 2010. – № 2. – С. 47–60.
2. Drozdiak W. The Brussels Wall. Tearing Down the EU–NATO Barrier [Электронный ресурс] / W. Drozdiak // Foreign Affairs. – 2010. – May/June – Vol. 89. – № 3. – Режим доступа до журн.: <http://www.foreignaffairs.com/articles/66211/william-drozdiak/the-brussels-wall>; Kupchan C. The Fourth Age: The Next Era in Transatlantic Relations / C. Kupchan // The National Interests. – 2006. – September/October. – P. 77–83; Батюк В.И. Механизмы российско-американского партнерства / В.И. Батюк // Международные отношения. – 2010. – № 6. – С. 38–51; Батюк В.И., Уткин А.И. Российско-американские отношения после окончания холодной войны: в поисках модели / В.И. Батюк, А.И. Уткин // Научные труды Московского гуманитарного университета. – Вып. 12. – М., 2009. – С. 41–57; Приходько О.В. Формирование европейской политики администрации Обамы / О.В. Приходько // США-Канада: экономика, политика, культура . – 2010. - № 5. – С. 23–38.
3. Камінський Є.Є. «Доктрина Обами»: від передвиборних гасел до реалізму [Електронний ресурс] / Є.Є. Камінський // Євроатлантика. – 2010. – Режим доступу до журн.: <http://www.euroatlantica.info/index.php?id=228&content=721>; Камінський Є.Є. Прискорення геополітичного часу і соціальна диференціація актори міжнародних відносин / Є.Є. Камінський // Актуальні проблеми міжнародних відносин. – 2010. – Вип. 93. – Ч. 1. – С. 13–20; Макаренко Є.А. Ризики і перспективи геополітики безпеки США в добу «перезавантаження» міжнародних відносин / Є.А.

- Макаренко // Актуальні проблеми міжнародних відносин. – 2010. – Вип. 94. – Ч. 1; Толстов С.В. Між конфліктом і компромісом: особливості американо-російського діалогу [Електронний ресурс] / С.В. Толстов // Зовнішні справи. – 2009. – № 10. – Режим доступу до журн.: <http://www.uaforeignaffairs.com/number.html?n=33>; Погорська І.І. США: місія здійснима? Праксеологія творення глобального світу / І.І. Погорська / Інститут світової економіки і міжнародних відносин НАН України. – К. : Грамота, 2009. – 520 с.
4. Obama B. Renewing American Leadership [Електронний ресурс] / B. Obama // Foreign Affairs. – 2007. – July/August. – Vol. 86. – № 4. – Режим доступу до журн.: <http://www.foreignaffairs.com/articles/62636/barack-obama/renewing-american-leadership>
 5. Clinton H. Security and Opportunity for the Twenty-first Century [Електронний ресурс] / H. Clinton // Foreign Affairs. – 2007. – November/December. – Vol. 86. – № 6. – Режим доступу до журн.: <http://www.foreignaffairs.com/articles/63005/hillary-rodham-clinton/security-and-opportunity-for-the-twenty-first-century>
 6. Zakaria F. The Post-American World / F. Zakaria – Norton, W.W. & Company, 2008. – 288 p.
 7. Clinton H. Security and Opportunity for the Twenty-first Century [Електронний ресурс] / H. Clinton // Foreign Affairs. – 2007. – November/December. – Vol. 86. – № 6. – Режим доступу до журн.: <http://www.foreignaffairs.com/articles/63005/hillary-rodham-clinton/security-and-opportunity-for-the-twenty-first-century>
 8. Караганов С. Перезагрузка, разрядка или преодоление? [Електронний ресурс] / С. Караганов // Россия в глобальной политике. – Режим доступу до журн.: <http://www.globalaffairs.ru/redcol/0/11436.html>

9. Crouch C. Post-democracy / C. Crouch. – Cambridge: Polity Press, 2004. – xi, 135 p.
10. Barack Obama's Keynote Address at the 2004 Democratic National Convention [Электронный ресурс] // Режим доступа: <http://www.pbs.org>
11. Haass R. The Palmerstonian Moment [Электронный ресурс] / R. Haass // The National Interest. – 2008. – Winter. – №. 93. – Режим доступа до журн.: <http://www.nationalinterest.org/Article.aspx?id=16518>

The article analyzes the difficulties, challenges and problems facing of Barack Obama's administration. In this perspective we consider new directions in the formation of a practical strategy of the Obama's administration. This is based on maintaining global U.S. leadership with greater reliance on old and new allies, as well as those international institutions which supervising the work of the American delegates.

Keywords: US foreign policy, Obama's administration, geopolitics, global financial crisis.

В статье анализируются трудности, вызовы и задачи, стоящие перед администрацией Б. Обамы. В этом ракурсе рассматриваются новые ориентиры в формировании практической стратегии администрации Б. Обамы, суть которой заключается в поддержании глобального лидерства США, с большей опорой на старых и новых союзников, а также те международные институты, работу которых контролируют американские делегаты.

Ключевые слова: внешняя политика США, администрация Обамы, геополитика, мировой финансовый кризис.